

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2028-2034 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten välinen sopimus talousarvioryhteistyöstä)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2028-2034 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös); 3.) ehdotus Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten välinen sopimus talousarvioryhteistyöstä) (U 48/2025 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Johanna Makkonen, valtiovarainministeriö
- kehittämisjohtaja Juho Korpi, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Maija Palmu, työ- ja elinkeinoministeriö

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Valtioneuvoston kirjelmä käsittelee komission ehdotuksia 1.) ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2028-2034 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta (rahoituskehysasetus); 2.) ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä (omien varojen päätös) ja 3.) ehdotus Euroopan parlamentin, Euroopan unionin

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

neuvoston ja Euroopan komission väliseksi toimielinten sopimukseksi (toimielinten välinen sopimus talousarvioyhteistyöstä).

Valtioneuvoston kanta

Komission esittämät rahoituskehusehdotuksen yleiset painopisteet ovat kannatettavia ja yhdensuuntaisia Suomen EU-avaintavoitteiden kanssa. Valtioneuvosto korostaa rahoituksen kohdentamista nykyistä vahvemmin keskeisimpiin poliittisiin prioriteetteihin kuten puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamiseen.

Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta rahoituskehysten otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä rahoitusohjelmien ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan muuttuviin tilanteisiin ja saavuttamaan synergiaetuja.

Valtioneuvosto katsoo, että komission ehdottama kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti valtioneuvosto katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämättä Suomen nettomaksuosuuden kasvua. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena.

Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten rahoituskehysten kokonaistaso.

Valtioneuvosto pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia ja korostaa Suomen tavoitteiden arviointia kokonaisvaltaisesti ja strategisesti. On välttämätöntä löytää taso, joka ei kasvattaisi maksutaakkaamme kohtuuttomasti, mutta mahdollistaisi keskeiset painotukset, kuten puolustuksen ja kilpailukyvyyn vahvistamisen ja turvaisi merkittävimpiä saantojamme, kuten maatalouden rahoituksen. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota EUmaksujen tasoon entistä haastavammassa julkisen talouden tilanteessaan.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutlaatuisen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n monivuotinen rahoituskehys noudattaa hyvän taloushallinnon sekä kurinalaisen budjetoinnin periaatteita.

Rahoituskehysten joustavuus, ml. kehysten ulkopuoliset erityisvälineet

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi. Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta rahoituskehysten ulkopuolisesta Ukrainavarauksesta.

Valtioneuvosto tukee yleisen periaatteen osalta komission tavoitetta lisätä rahoituskehysten joustavuutta.

Valtioneuvosto korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehysten joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastamaan

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Valtioneuvosto pitää myönteisenä komission esittämää joustavuuden lisäämistä rahoituskehysten sisällä. Niin ikään rahoituskehysten ulkopuolisten erityisrahoitusvälineiden määrän vähentäminen ja käytön yksinkertaistaminen olisi Suomen tavoitteiden mukaista.

Valtioneuvosto kuitenkin korostaa, että em. toimet tulisi toteuttaa siten, että löydetään riittävä tasapaino yhtäältä joustavuuden ja toisaalta ennakoitavuuden ja kurinalaisen budjetoinnin periaatteen välillä.

Valtioneuvoston lähtökohtana neuvotteluissa on suhtautua varauksellisesti sellaisiin komission ehdotuksiin, jotka todennäköisesti lisäisivät Suomen tosiasiallisia maksuosuuksia eivätkä edistäisi yleisesti budjetin kurinalaisuuden periaatetta, kuten:

i) ehdotus kasvattaa joustovälineen enimmäismäärää ohjaamalla sen käyttöön myös unionin keräämät sakkotulot sekä rauenneet sitoumukset;

ii) ehdotus joustavan deflaattorin käyttöönottamisesta nykyisen kiinteän sijaan sekä;

iii) ehdotus yhden ainoan liikkumavaravälineen enimmäismäärien ja muiden sen käyttöä rajoittavien elementtien poistaminen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan uusi rahoituskehys ehdotus tulisi antaa viimeistään kaksi vuotta ennen kuluvan rahoituskehyskauden päättymistä.

Omat varat ja kriisimekanismi

Valtioneuvosto katsoo, että omien varojen järjestelmän tulee olla yksinkertainen, läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja hallinnollisesti kustannustehokas. Sen tulee tarjota riittävät ja vakaat resurssit EU:n toiminnan rahoittamiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti EU:n omien varojen järjestelmän kehittäminen ei saa aiheuttaa suhteellista lisäkustannusta Suomelle. Neuvottelujen edetessä tulee tarkastella muodostumassa olevan kokonaisratkaisun kohtuullisuutta ja oikeudenmukaisuutta Suomen maksuaseman kannalta.

Valtioneuvoston tavoitteena on, että mahdollisilla uusilla omilla varoilla tulisi saavuttaa aitoa EU-tason lisäarvoa sen sijaan, että ratkaisuilla käytännössä siirrettäisiin varoja kansallisista budjeteista EU:n budjettiin.

Suomi vastustaa esitettyjä, yhteisvelkaan perustuvia uusia lainarahoitteisia investointivälineitä, eli kriisivälinettä ja Catalyst Europe – välinettä.

Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti komission ehdotukseen luopua kaikista maksualennuksista.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

Valtioneuvosto kannattaa perinteisten omien varojen keräämisen kantopalkkion alentamista 10 prosenttiin. Komission ehdotus olisi Suomelle taloudellisesti edullinen.

Valtioneuvosto suhtautuu alustavan myönteisesti komission ehdotukseen korottaa kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishintaa ja määräytymishinnan sitomista inflaatioon. Ehdotus edistäisi unionin strategisia tavoitteita ja sen arvioidaan olevan Suomelle taloudellisesti edullinen. Jatkotyössä tulisi varmistaa, että ehdotettu muutos ei lisäisi kohtuuttomasti omien varojen järjestelmän yksityiskohtaisuutta eikä vaarantaisi EU-maksujen määräytymisen ennustettavuutta.

Valtioneuvosto katsoo, että nykyisestä kiinteiden laitosten päästökauppajärjestelmästä (nk. ETS 1) kertyvien tulojen kohdennus kansallisiin talousarvioihin tulisi säilyttää nykyisellään.

Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti komission ehdotukseen siirtää osa jäsenvaltioiden keräämistä hiilirajamekanismiin perustuvista tuloista unionin talousarvioon omina varoina. Hiilirajamekanismi olisi uutena EU:n laajuisena järjestelmänä tarkoituksenmukainen uusi unionin talousarvion rahoituslähde.

Valtioneuvosto suhtautuu lähtökohtaisen avoimesti keräämättömään sähkö- ja elektroniikkajätteen määrään perustuvan maksuosuuden käyttöönottoon EU:n talousarvion tulolähteenä. Ehdotuksen tavoitetta tukea unionin strategista riippumattomuutta kriittisten raaka-aineiden osalta pidetään kannatettavana. Lisäksi ehdotuksen arvioidaan olevan Suomelle taloudellisesti edullinen. Jatkotyössä tulisi selvittää mm. ehdotetun uuden oman varan määräytymisen kannalta keskeisten tilastojen laatu ja vertailukelpoisuus sekä mahdolliset kannustinvaikutukset.

Valtioneuvosto tarkastelee avoimesti tupakan valmisteveroon perustuvan maksuosuuden käyttöönottoon EU:n talousarvion tulolähteenä. Ehdotus pohjautuu tupakkatuotteiden valmisteverotuksen soveltamisalan laajentamiseen ja yhdenmukaistettuihin vähimmäisverokantoihin, joilla tavoitellaan terveyshyötyjä sekä rajat ylittävän kaupan vääristymien vähentämistä. Ehdotuksen arvioidaan olevan Suomelle taloudellisesti edullinen. Jatkotyössä tulisi selvittää mm. laskentamenetelmien yhdenmukaisuus ja läpinäkyvyys.

Valtioneuvosto korostaa kansallista toimivaltaa verotuskysymyksissä. Valtioneuvosto suhtautuu erittäin kriittisesti veroluonteisiin uusien omien varojen ehdotuksiin, kuten yli 100 miljoonan euron liikevaihdon yritysten maksuihin perustuvaan uuteen omaan varaan (CORE). Valtioneuvosto näkemyksen mukaan CORE olisi uusi vero yritykselle. Tämän johdosta ehdotuksen oikeusperusta SEUT 311, ei myöskään vaikuttaisi asianmukaiselta.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota komission ehdotukseen korottaa omien varojen järjestelmän vuotuisia enimmäismääriä. Enimmäismäärien tarkoituksenmukaista tasoa on mahdollista arvioida tarkemmin rahoituskehysneuvotteluiden myöhemmässä vaiheessa.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

Toimielinten sopimus talousarvioyhteistyöstä

Valtioneuvosto pitää tärkeänä kehittää vuosittaista talousarviomenettelyä ja toimielinten välistä talousarviota koskevaa yhteistyötä.

Valtioneuvosto pitää alustavan myönteisenä komission ehdotusta muuttaa toimielinten sopimusta siten, että tavallisessa lainsäätämisyksityksessä hyväksytyjen ohjelmien ja välineiden ohjeellisista määristä voitaisiin poiketa 15 prosentin sijasta 20 prosenttia. Valtioneuvosto pitää tärkeänä komission esittämää rajausta, jonka mukaan em. muutosta ei sovellettaisi määrärahoihin, jotka olisivat kohdennettu ennalta jäsenvaltioittain.

Valtioneuvosto voi hyväksyä, että toimielinten sopimukseen otettaisiin komission ehdottamat määräykset Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 122 artiklaan perustuvan neuvoston säädöksen talousarviovalvonnasta.

Kokonaisuudesta

Valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehityksen kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä. Suomen lopulliset kannat muodostetaan neuvottelujen loppuvaiheessa muodostumassa olevan kokonaisuuden perusteella Suomen kokonaisuuden huomioiden.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kirjelmä käsittelee komission tiedonannon lisäksi keskeisiä horisontaalisia ehdotuksia liittyen uuteen monivuotiseen rahoituskehitykseen, erityisesti omien varojen järjestelmään. Ehdotuksia tarkastellaan kirjelmässä yhdessä niiden keskinäisen johdonmukaisuuden vahvistamiseksi ja kattavan kokonaiskuvan ymmärtämiseksi. Ympäristövaliokunta on tarkastellut kokonaisuutta toimialansa kannalta ja kiinnittää suuren valiokunnan huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Ilmasto- ja ympäristönäkökulmat

Valiokunta pitää tärkeänä rahoituskehitysehdotukseen sisältyvää yleistä tavoitetta ilmastonmuutoksen hillintään, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja ilmastokestävyyteen sekä ympäristöön kohdentuvien toimien rahoituksesta. Sen mukaan ohjelmat ja toiminnot on toteutettava siten, että koko vuosien 2028—2034 monivuotisen rahoituskehityksen aikana saavutetaan ilmasto- ja ympäristötavoitteita koskeva kokonaismenotavoite, joka on vähintään 35 prosenttia talousarvion kokonaismäärästä prosenttiosuuden vaihdella otsakkeittain. Tavoite sisältyy talousarvion menojen seurantaan ja tuloksellisuutta koskevaan kehysasetukseen (COM (2025) 545 final), ja sen vaikutuksia arvioidaan tarkemmin siitä myöhemmin annettavassa U-kirjelmässä. Valiokunta tarkastelee tavoitetta tarkemmin, kun edellä mainittu U-kirjelmä annetaan.

Yleisesti voidaan todeta, että rahoituskehitykseen kohdistuu merkittäviä uudistamis- ja kasvattamisaineita liittyen erityisesti muuttuneeseen geopoliittiseen tilanteeseen sekä

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

turvallisuusympäristön ja EU:n kilpailukyvyyn vahvistamiseen. Valiokunta korostaa, että ilmasto- ja luontokriisin ratkaiseminen sekä fossiilisista polttoaineista eroon pääseminen vaativat samanaikaisesti jatkossakin merkittäviä panostuksia EU-varojen kohdentumisen osalta. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on myös johtanut merkittäviin energiapoliittisiin linjanmuutoksiin energiansaannin turvaamiseksi ja energia- ja materiaaliiriippuvuuden vähentämiseksi Venäjältä, mikä on entisestään kasvattanut tarvetta puhtaalle siirtymälle ja fossiilitaloudesta irtautumiselle. Ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen muodostavat myös merkittävän osan kokonaisturvallisuutta.

EU-varojen hallinnassa on monissa rahastoissa jo tällä kaudella käytetty kriteerinä tärkeää ”ei merkittävää haittaa” -periaatetta (DNSH, Do No Significant Harm), jonka mukaan varoja tulee käyttää ilmaston, ympäristön ja luonnon kannalta mahdollisimman vähän haittaa aiheuttavasti. EU-varojen kohdentumista ja vaikuttavuutta tulee tarkastella jatkossakin sekä lyhyen että pitkän aikavälin vaikutusten osalta yhtenäisillä kriteereillä ja reunaehdoilla. Komissio ehdottaa ”ei merkittävää haittaa” -periaatteen soveltamisen helpottamiseksi yksinkertaistettua ohjeistusta, jossa vahvistetaan yleiset periaatteet ja kriteerit sekä politiikanaloja koskevat erityiskriteerit. Ympäristöhaittaa aiheuttavia aloja, kuten fossiilitaloutta, ei olisi mahdollista rahoittaa EU:n talousarviosta. Valiokunta katsoo, että 35 prosentin ilmasto- ja ympäristöosuus on tärkeä ja kunnianhimoinen. Ilmastotavoitteet ovat jo vakiintumassa, joten toimien osalta on tärkeää kiinnittää erityisesti huomiota myös luontotavoitteisiin.

Kierrättämätön muovipakkausjäte

Talousarvion tulopohjan vahvistamiseksi nykyisiin omiin varoihin ehdotetaan lisäksi eräitä muutoksia. Ehdotuksen mukaan kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishintaa korotetaan nykyisestä 0,8 eurosta/kg 1,0 euroon/kg ja määräytymishinta sidotaan inflaatioon vuodesta 2028 alkaen. Lisäksi perinteisten omien varojen kantopalkkiota alennetaan 25 prosentista 10 prosenttiin. Komission mukaan kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishinnalla voi olla kannustinvaikutuksia muovipakkausjätteen kierrättämistä kasvattamiseksi. Valiokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin alustavan myönteisesti ehdotukseen korottaa kierrättämättömään muovipakkausjätteeseen perustuvan oman varan määräytymishintaa ja määräytymishinnan sitomista inflaatioon. Ehdotus edistää ympäristötavoitteita, ja sen arvioidaan olevan Suomelle taloudellisesti edullinen. Jatkotyössä on tarpeen varmistaa, että ehdotettu muutos ei lisää kohtuuttomasti omien varojen järjestelmän yksityiskohtaisuutta eikä vaaranna EU-maksujen määräytymisen ennustettavuutta.

Omien varojen järjestelmä

Komission ehdotus uusiksi omiksi varoiksi sisältää kaksi uutta omaa varaa: nykyiseen päästökauppajärjestelmään (ETS 1) ja hiilirajamekanismiin (CBAM) perustuva oma vara. Komissio ehdottaa lisäksi kolmea uutta omien varojen lähettä, joista ympäristöperusteinen on keräämättä jääneeseen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrään perustuva oma vara (e-waste).

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

Päästökaupan huutokauppatulot

Komission ehdotuksen mukaan nykyisestä yleisen päästökauppajärjestelmän (ETS 1) huutokauppatuloista 30 prosenttia ohjataan unionin talousarvioon omana varana. Päästökauppajärjestelmästä voidaan saada unionin talousarvioon komission arvion mukaan 67,2 miljardin euron tulot rahoituskehyskauden aikana. Päästökauppajärjestelmään perustuvan uuden oman varan arvioidaan olevan Suomelle epäedullinen, sillä Suomen EU-maksujen arvioidaan nousevan tästä johtuen noin 240 miljoonalla eurolla rahoituskehyskaudella. Huutokauppatuloihin perustuva oma vara myös vähentää jäsenmaiden huutokauppatuloja ohjaamalla osan tuloista unionin budjettiin, jossa niillä rahoitetaan unionin talousarviota yleiskatteellisesti, jolloin unionin tason panostukset ilmastotyöhön voivat vähentyä. Valiokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että päästökauppajärjestelmästä kertyvien tulojen kohdennus kansallisiin talousarvioihin tulisi säilyttää nykyisellään. Muutoksella voi olla haitallisia vaikutuksia kansallisen ilmasto- ja energiapolitikan toteuttamiseen, koska varoja ei olisi entiseen tapaan kokonaisuudessaan kohdennettu ilmastotyöhön.

Hiilirajamekanismi

Hiilirajamekanismin tuloista 75 prosenttia ehdotetaan ohjattavaksi unionin talousarvioon omina varoina. Komission arvion mukaan hiilirajamekanismilla voidaan saada unionin talousarvioon 9,8 miljardin euron tulot rahoituskehyskauden aikana. Hiilirajamekanismin tuloihin perustuvan oman varan arvioidaan olevan Suomelle edullinen EU-maksujen suhteen, sillä se alentaisi Suomen EU-maksuja arviolta noin 40 miljoonalla eurolla rahoituskehyskauden aikana. Valtioneuvosto suhtautuu avoimesti komission ehdotukseen siirtää osa jäsenvaltioiden keräämistä hiilirajamekanismiin perustuvista tuloista unionin talousarvioon omina varoina. Hiilirajamekanismi olisi uutena EU:n laajuisena järjestelmänä tarkoituksenmukainen uusi unionin talousarvion rahoituslähde. Valiokunta katsoo, että ehdotus tukee lähtökohtaisesti ilmastopolitiikkaa ja hiilivuodon torjuntaa, mutta yksityiskohdat ovat vielä avoimia.

Keräämättä jäänyt sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

Keräämättä jääneen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrään perustuva uusi oma vara tuottaa komission arvion mukaan myönteisiä ympäristövaikutuksia ja tukee samalla unionin strategista riippumattomuutta kriittisten raaka-aineiden osalta sekä kannustaa jäsenmaita vähentämään jätettä ja kehittämään keräysjärjestelmiään. Keräämättä jääneen romun määrä ehdotetaan määriteltäväksi jäsenvaltioiden jo nyt Euroopan tilastoviranomaiselle Eurostatille ilmoittamien tilastoaineistojen perusteella. Oman varan määräytymishintana olisi 2 euroa/kg keräämättä jäänyttä sähkö- ja elektroniikkalaiteromua, inflaatioon sidottuna. Komission arvion mukaan keräämättä jääneen sähkö- ja elektroniikkalaiteromun määrään perustuvalla omalla varalla voidaan saada unionin talousarvioon 105,0 miljardin euron tulot rahoituskehyskauden aikana. Ehdotuksen tavoitteena on myös tukea unionin strategista riippumattomuutta kriittisten raaka-aineiden osalta.

Keräämättömään sähkö- ja elektroniikkaromuun perustuva oma vara on alustavien arvioiden mukaan Suomelle taloudellisesti edullinen, sillä sen arvioidaan alentavan Suomen EU-maksuja arviolta noin 700 miljoonalla eurolla rahoituskehyskaudella. Valiokunta katsoo, että keräämättä

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

jääneeseen sähkö- ja elektroniikkalaiteromuun perustuva uusi oma vara voi kannustaa keräämisasteen kasvattamiseen. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole saatavilla sellaista tilasto- tai tutkimustietoa, jolla voidaan arvioida tällaisen vaikutuksen suuruusluokkaa. Valtioneuvoston tavoin valiokunta suhtautuu ehdotukseen lähtökohtaisen avoimesti. Jatkotyössä on tärkeää selvittää oman varan määräytymisen kannalta keskeisten tilastojen laatu ja vertailukelpoisuus sekä mahdolliset kannustinvaikutukset myös kriittisten raaka-aineiden talteenoton tehostamiseen. Kriittisten raaka-aineiden selkeät talteenottovaatimukset voivat luoda kannustimia investointeihin talteenottokapasiteetin lisäämiseksi, mihin pyritään myös sähkö- ja elektroniikkalaiteromulainsäädäntöä uudistamalla sekä EU:n kiertotalouslainsäädäntöä kehittämällä.

Muut huomiot

Komission ehdotuksella uudeksi Euroopan parlamentin, Euroopan unionin neuvoston ja Euroopan komission väliseksi toimielinten sopimukseksi talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta, talousarvioyhteistyöstä ja moitteettomasta varainhoidosta on tarkoitus korvata aiempi 16. joulukuuta 2020 tehty toimielinten välinen sopimus. Komission ehdotuksen mukaan horisontaaliset ilmastotavoitteisiin ja luonnon monimuotoisuuden heikentämisen pysäyttämiseen liittyvät periaatteet, jotka oli vahvistettu alun perin toimielinten sopimuksessa, sisällytettiin vuonna 2024 uudelleenlaadittuun EU:n varainhoitoasetukseen. Siksi niitä ei enää sisällytetä uuteen toimielinten välisen sopimuksen luonnokseen.

Valiokunta nostaa esiin, että ehdotettu innovaatorahasto, joka rahoitetaan päästökauppatuloilla, sisällytetään kilpailukykyrahastoon, mikä voi tukea vähähiilisiä teknologioita ja vaikuttaa siten myönteisesti ympäristöön. Myös joustovälineen käytön laajentamisella voi olla vaikutusta ympäristöön, jos näin mahdollistetaan nopea reagointi ympäristökriiseihin.

Komissio ehdottaa myös LIFE-ohjelman (ympäristö- ja ilmastotoimien erillinen rahoitus) lakkauttamista ja sen varojen sovittamista osittain uuteen kilpailukykyrahastoon. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen saantoarvio on ollut noin 200 miljoonaa euroa ja ohjelmalla on ollut tärkeä merkitys hankkeiden toteutuksessa. Osana kilpailukykyrahastoa on tärkeää pyrkiä turvaamaan vastaavatyypiset rahoituskohteet kuin aikaisemminkin, kun kilpailu rahoituksesta kiristyy. Valtioneuvosto kannattaa komission ehdotusta rahoituskehysten otsakkeiden ja rahoitusohjelmien määrän vähentämisestä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi, jotta pystyttäisiin paremmin vastaamaan muuttuviin tilanteisiin ja saavuttamaan synergiaetuja (E 73/2025 vp). Valiokunta toteaa, että kilpailukykyrahastoehdotuksesta on valmistelussa erillinen U-kirjelmä, johon valiokunta ottaa kantaa erikseen.

Valiokunta toteaa lopuksi, että valtioneuvosto tarkastelee komission ehdotuksen yksityiskohtia osana rahoituskehysten kokonaisuutta ja tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä, joten myös valiokunta tarkentaa kantaansa myöhemmin tarpeen mukaan.

Valiokunnan lausunto YmVL 26/2025 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.11.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Pinja Perholehto sd
jäsen Marko Asell sd
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Petri Huru ps
jäsen Christoffer Ingo r
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos